

گروه علم: اولین دوره مراسم معرفی پژوهشگران جوان برجسته کشور در رشته‌های علوم پایه، پنجشنبه گذشته (۲۱ خرداد ۹۴) برگزار شد و فرهنگستان علوم به‌عنوان نهاد برگزارکننده این مراسم، جایزه «ابوریحان بیرونی» را به منتخبان اهدا کرد. در اولین دوره اهدای جایزه ابوریحان، از پنج پژوهشگر جوان برجسته کشور در گروه‌های ریاضی، فیزیک، شیمی، زیست‌شناسی و زمین‌شناسی تجلیل شد. برگزیدگان فرهنگستان علوم عبارتند از دکتر «علیرضا زراسوندی» (زمین‌شناسی)، دکتر «احسان عارفیان» (زیست‌شناسی)، دکتر «یاسمن فرزان» (فیزیک)، دکتر «محمدرضا کوشش» (ریاضی) و دکتر «محمد مهدی نجف‌پور» (شیمی). فرهنگستان علوم‌پایه

گروه علم: اولین دوره مراسم معرفی پژوهشگران جوان برجسته کشور در رشته‌های علوم پایه، پنجشنبه گذشته (۲۱ خرداد ۹۴) برگزار شد و فرهنگستان علوم به‌عنوان نهاد برگزارکننده این مراسم، جایزه «ابوریحان بیرونی» را به منتخبان اهدا کرد. در اولین دوره اهدای جایزه ابوریحان، از پنج پژوهشگر جوان برجسته کشور در گروه‌های ریاضی، فیزیک، شیمی، زیست‌شناسی و زمین‌شناسی تجلیل شد. برگزیدگان فرهنگستان علوم عبارتند از دکتر «علیرضا زراسوندی» (زمین‌شناسی)، دکتر «احسان عارفیان» (زیست‌شناسی)، دکتر «یاسمن فرزان» (فیزیک)، دکتر «محمدرضا کوشش» (ریاضی) و دکتر «محمد مهدی نجف‌پور» (شیمی). فرهنگستان علوم‌پایه درباره هدف برگزاری چنین مراسمی اعلام کرده است سیاست فرهنگستان علوم این است که سالانه برای تشویق جوانان به پژوهش، در هر گروه و در هر شاخه از گروه، یک جوان را که از نظر پژوهشی موفقیت‌هایی داشته است، انتخاب، معرفی و از دستاوردهای آنان قدردانی کند. لازم به ذکر است که در این مراسم افراد بسیاری سخنرانی کردند، از جمله دکتر «رضا داوری اردکانی»، رئیس فرهنگستان علوم و دکتر «یوسف ثبوتی»، رئیس گروه علوم پایه فرهنگستان. دکتر «داوری‌اردکانی» در ابتدای مراسم به تفاوت توسعه علوم در زمان حال با توسعه علم در زمان ابوریحان بیرونی و این‌سینا اشاره کرد و گفت: «در زمان ابوعلی سینا و ابوریحان بیرونی، ایران کانون علم بود، ولی امروزه کانون علم از ایران به جای دیگری رفته است. پس باید بکوشیم تا بار دیگر ایران کانون علم شود.» دکتر «ثبوتی» نیز در سخنانی تأکید کرد با برنامه‌ریزی‌های صورت‌گرفته به‌منظور پشتیبانی از پژوهشگران و محققان جوان، جایزه ابوریحان پایه‌ریزی شده که هدف آن معرفی محققان برجسته در حوزه علوم پایه است. دکتر «سعیدالله نصیری‌قبادی»، سرپرست کمیسیون ملی یونسکو، نیز با تأکید بر رقابت کشورهای منطقه برای ثبت مشاهیر ایرانی به نام خود، به ضرورت تلاش ایران برای ثبت مشاهیر اشاره کرد و گفت: «با توجه به اینکه کشورهای

گزارشی از اولین دوره اهدای جایزه ابوریحان به پژوهشگران جوان علوم پایه

باید بکوشیم تا بار دیگر ایران کانون علم شود

منطقه درصد ثبت مشاهیر به نام کشور خود هستند، ایران باید در این زمینه بیشتر تلاش کند».

پس از معرفی برگزیدگان و اهدای جایزه به آنان، هرکدام از این افراد به معرفی مختصر دستاوردهای علمی خود پرداختند. یکی از نکات جالب‌توجه این مراسم سخنان دکتر «محمدرضا کوشش»، فرد برگزیده

تحفه ۱۰۰ساله آموزش عالی در دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های تحقیقاتی

در علوم نوین پیشتاز نبودیم، اما دستاوردهای خوبی داشتیم

اهمیت این لوح برای پژوهشگران ما بیشتر باشد و دریافت آن موجب افتخار هر پژوهشگری است. ما این جایزه را به نام ابوریحان مزین کردیم. به باور من و بسیاری از همکارانم در گروه علوم پایه فرهنگستان، بسیار مناسب و شایسته است که این لوح و جایزه، به نام ابوریحان اهدا شود. به باور ما، تمام موفقیت علوم پایه (و در حقیقت علوم تجربی و دانش و فناوری امروز)، مبتنی بر تجربه و مشاهده است. ابوریحان نیز حدود هزار سال پیش در بین معاصران خود، یکی از معدود دانشمندانی بود که به موضوع مشاهده و همچنین انجام آزمایش (بر حسب نوع امکاناتی که در آن زمان در اختیار داشت)، بسیار اهتمام می‌ورزید. وی در بین اقران خود اگر نگوییم منحصربه‌فرد، دست‌کم بسیار شاخص است. مثل او بسیار کم بودند و شاید بتوان از رازی و ابن هیثم به‌عنوان مشاهده‌گرانی نظیر ابوریحان نام برد.

رصد و بزرگداشت پژوهشگران نیز براساس اسناد بالادستی و همچنین توجه به خردجمعی اعضای فرهنگستان صورت می‌گیرد. درباره خرد جمعی باید تأکید کنم افرادی که عضو فرهنگستان علوم هستند، سال‌های سال در حوزه آموزش و پژوهش‌های دانشگاهی فعالیت کردند و در نتیجه افرادی بسیار شاخص و صاحب‌نظر در این حوزه‌ها هستند. پس ما برای چنین بزرگداشت‌هایی، بر مبنای این‌گونه مشاهده‌گرانی سند چشم‌انداز و سند توسعه تصمیم‌گیری کردیم.

نکته بسیار مهمی که درباره تحقیق و پژوهش در دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های تحقیقاتی باید به آن اشاره کرد، این است که در چند سال گذشته تحقیق در دانشگاه‌ها می بسیار خوب رشد کرده است. باین‌همه برخی درباره اهمیت این دستاوردها، اماواگرهایی مطرح می‌کنند، ولی این جانب بر این باورم که باید به این دستاوردها با دیده خوشبینی نگاه کرد. اکنون می توانم ادا کرد دانشگاه (که در کشور ما سابقه ۹۰ساله

یوسف ثبوتی، رئیس کمیسیون ملی یونسکو

فرهنگستان علوم پایه ما، اکنون بیش از دو دهه سابقه دارد. البته این فرهنگستان سوم است که پس از انقلاب دایر شده و کارش را به شکل سیستماتیک و مداوم تا امروز ادامه داده است.از جمله گروه‌هایی که طبق اساس‌نامه در فرهنگستان فعالیت می‌کند، گروه علوم‌پایه فرهنگستان است که پنج زیرشاخه دارد که شامل گروه‌های فیزیک، ریاضی، شیمی، زیست‌شناسی و زمین‌شناسی است. یکی از فعالیت‌های فرهنگستان و از جمله گروه علوم پایه فرهنگستان این است که با بررسی وضعیت آموزش و پژوهش، نقاط قوت و ضعف آموزش علوم و تحقیقات در کشور را بیابد و در صورت لزوم مشورت‌هایی ارائه دهد. ما این توصیه‌ها و مشورت‌ها را برای هر سازمانی که علاقه‌مند به شنیدن آن باشد، ارائه می‌کنیم. به بیان دیگر فرهنگستان در تلاش است با توجه به بودجه کم خود، در زمینه ارتقای پژوهش در کشور تا آنجا که در توانش است (در زمینه‌هایی مانند راهنمایی یا مشاوره) کمک کند. یکی از زمینه‌های فعالیت ما شناسایی محققان و پژوهشگران برجسته جوان و سالمند است. برای اجرای برنامه پنجشنبه گذشته در فرهنگستان، از حدود شش‌ماه پیش برنامه‌ریزی کرده بودیم. قرار ما این بود که از هر یک از پنج زیرگروه علوم پایه، یک نفر به‌عنوان محقق یا پژوهشگر جوان برجسته انتخاب و معرفی شود. فرهنگستان هم با توجه به امکانات محدودی که داشت، جایزه‌ای به این بردگان اهدا کرد. جایزه شامل یک بخش مادی در کنار یک لوح تقدیر بود که فکر می‌کنم

فرید مر، رئیس گروه علوم پایه فرهنگستان

امروزه آموزش عالی در کشور ما عمدتاً مبتنی بر نظام‌های تکررشته‌ای است. این نظام‌های تکررشته‌ای در قرن هجدهم در کشور آلمان گسترش یافتند و با افزایش داده‌های علمی، نیاز به جمع‌بندی و ارزیابی هر مجموعه از داده‌ها در یک قالب مشخص، بیشتر احساس شد. این قالب مشخص، بعدها رشته علمی یا دیسیپلین نام گرفت. تعداد این رشته‌های علمی بعدها به‌سرعت رشد کرد، اما از حدود سه دهه پیش، همه نهادهای تولیدکننده علم در جهان، مثل دانشگاه‌های پیشرو، متوجه این نکته شدند که امروزه بشر با مشکلاتی مواجه است که اغلب آنها به‌دلیل گستردگی و اهمیت، جنبه جهانی دارند، ولی تکررشته‌ها قادر به حل این مسائل و مشکلات نیستند و به‌همین‌دلیل هم از آن زمان کار برقراری ارتباط‌های علمی بین رشته‌های مختلف را آغاز کردند. آنها سعی کردند با ایجاد پل‌هایی بین رشته‌های دور و نزدیک، کار ارتباط بین آنها را تسهیل کنند. به‌این‌رتیب نظام‌های تکررشته‌ای به مجموعه‌ای از نظام‌های میان‌رشته‌ای یا چندرشته‌ای تبدیل شدند. درنتیجه این حرکت‌ها بود که امروزه می‌تسیم در دانشگاه‌های پیشرو یا دانشگاه‌هایی در خط مقدم علم و دانش، درباره موضوعی به‌نام «علم یکپارچه» (Integrated Science) تحقیق می‌کنند. مهم‌ترین ویژگی علم یکپارچه آن است که مرز بین رشته‌ها را به رسمیت نمی‌شناسد. به‌همین‌دلیل لازم است ما هم در شروع آموزش عالی، کسانی را تربیت کنیم که اصطلاحاً به آنها جنرال‌لیست می‌گویند. ویژگی‌های این افراد این است که حوزه‌های مختلف علمی را می‌شناسند و از آن مهم‌تر اینکه ارتباط این رشته‌ها را درک می‌کنند، زیرا افرادی هستند که با چند حوزه علمی نزدیک به هم آشنا هستند، البته ممکن است کسی در اینجا بگوید ما در دانشگاه‌های خودمان نیز در سال‌های اول و دوم، علوم مختلفی مانند فیزیک و ریاضی و شیمی را به دانشجویان‌مان آموزش

زاویه

ارزیابی پژوهش‌های برتر

آغاززاهی دشوار

مگر دیچ، تومانیان

موضوع اهدای جایزه‌ای، به‌نام ابوریحان به پژوهشگران برتر کشور که امسال اولین دوره آن برگزار شد و به پنج نفر در پنج رشته مختلف علوم پایه تعلق گرفت، چند سالی سابقه دارد. ایده اولیه اهدای جایزه به پژوهشگران برتر جوان (منظور پژوهشگران کمتر از ۴۰سال)، ابتدا در گروه‌های ریاضی و فیزیک فرهنگستان علوم کشور مطرح شد، اما بعدها به این نتیجه رسیدیم بهتر است چنین جایزه‌ای به همه گروه‌ها و رشته‌ها اهدا شود. در گروه ریاضی نیز ابتدا با انتشار اطلاعیه‌ای به همه دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی کشور، در این زمینه اطلاع‌رسانی کردیم. روال کار نیز به این صورت بود که هرکس می‌توانست هم خود را معرفی کند هم همکاران را دانشجویان پیشین خود را. در هر صورت برای اینکه اهدای جایزه بر مبنای پارامترهایی انجام شود که مورد قبول همه باشد، متر و ملاک‌هایی را تعریف و برای آنها امتیازبندی کردیم. به هر حال، پس از انتشار این فراخوان، نام تعداد زیادی از پژوهشگران به دست ما رسید و در گروه ریاضی فرهنگستان علوم به بررسی و ارزیابی آثار ارائه‌شده پرداختیم. گفتنی است گروه ریاضی فرهنگستان علوم تعداد زیادی عضو پیوسته، وابسته و مهمان دارد که گروه داورى با همکاری ۱۲ نفر از آنان کارش را شروع کرد. نکته مهم در داورى این بود که آثار پژوهشی ارائه‌شده در حوزه‌ها و گرایش‌های مختلف ریاضی بود و به همین دلیل هم ما از تعداد زیادی از افراد برای کار داورى استفاده کردیم. در عین‌حال، باید به این نکته نیز اشاره کنم که داوران ما از استادان و پژوهشگران باسابقه دانشگاه‌ها بودند؛ برای مثال بسیاری از آنها خود سال‌ها رئیس انجمن ریاضی بودند و به حوزه‌های مختلف ریاضی احاطه و اشراف داشتند و در نتیجه، کار بررسی آثار با دقت زیادی انجام شد. درعین‌حال ما به این مورد هم توجه کردیم که در گرایش‌های مختلف ریاضی، کار ارائه مقاله ممکن است دشوارتر از گرایش‌های دیگر باشد و به همین دلیل رابطه‌هایی برای کمی‌کردن ایس معیارها در نظر گرفتیم.

یک از نکاتی که باید در اینجا به آن اشاره کنم این است که این جایزه برای اولین‌بار اهدا شد و امیدوارم اهدای چنین جوایزی باعث دلگرمی زمین‌شناسی دارای هشت زیرشاخه است. اگر ما بخواهیم علم زمین‌شناسی پیشرفت کند، تعداد زیرشاخه‌های آن را افزایش می‌دهیم؛ مثلاً به ۱۰ یا ۱۴ زیرشاخه می‌رسانیم؛ یعنی برخی گمان می‌کنند ما هرچه تخصص را بیشتر کنیم، بهتر است. البته باید در نظر داشت که تخصص موضوع بسیار خوبی است ولی در کنار آن باید دانست علمی تلیقی است. برای مثال فرض کنید که یک دوره علمی مشخص را چندین متخصص درس می‌دهند. در اینجا هر کدام از استادان از زاویه دید خود به آن موضوع خاص نگاه می‌کنند، اما دانشگاهیانی که این دوره را زیر نظر چندین متخصص گذاراندند و با همه این دیدگاه‌ها آشنا شدند، با مجموعه‌ای از این تخصص‌ها آشنا شده‌اند و در حقیقت بهتر می‌توانند ارتباط بین این رشته‌ها را درک کنند. اما در مورد علوم فرارشته‌ای (یا ترانس‌دیسیپلینری Transdisciplinary Science) می‌توان گفت همه علوم و رشته‌های علمی دور و نزدیک، داشته‌ها و دانسته‌های خود را در یک بانک اطلاعاتی جامع می‌ریزند و از تلفیق این دانسته‌ها، علم جامع‌تری با نظریه‌های کامل‌تر سر بر می‌آورند که در نهایت هم همه محققان بنا بر نیاز خود را وارد مرحله آموزش علوم بین‌رشته‌ای، چندرشته‌ای یا فرارشته‌ای نشده است. اگر ما زود به اهمیت این موضوع پی نبریم، قطار علم سرعت می‌گیرد و در این حالت رسیدن به این قطار و سوارشدن بر آن دشوارتر می‌شود. فعالیت در زمینه علوم یکپارچه، مستلزم این است که ما در زمینه آموزش دانشجویان و همچنین استنادی که می‌خواهند علم یکپارچه را تدریس کنند، بیشتر و بهتر

برنامه‌ریزی کنیم. امروزه ما برای آنکه در علوم پیشرفت کنیم، مرتب در حال اضافه‌کردن رشته‌های علمی هستیم

در حالی‌که به باور کارشناسان، باید به موضوع علم یکپارچه بیشتر اهمیت دهیم. برای مثال، امروزه رشته زمین‌شناسی دارای هشت زیرشاخه است. اگر ما بخواهیم علم زمین‌شناسی پیشرفت کند، تعداد زیرشاخه‌های آن را افزایش می‌دهیم؛ مثلاً به ۱۰ یا ۱۴ زیرشاخه می‌رسانیم؛ یعنی برخی گمان می‌کنند ما هرچه تخصص را بیشتر کنیم، بهتر است. البته باید در نظر داشت که تخصص موضوع بسیار خوبی است ولی در کنار آن باید دانست علمی تلفیقی است. برای مثال فرض کنید که یک دوره علمی مشخص را چندین متخصص گذاراندند و با همه این دیدگاه‌ها آشنا شدند، با مجموعه‌ای از این تخصص‌ها آشنا شده‌اند و در حقیقت بهتر می‌توانند ارتباط بین این رشته‌ها را درک کنند. اما در مورد علوم فرارشته‌ای (یا ترانس‌دیسیپلینری Transdisciplinary Science) می‌توان گفت همه علوم و رشته‌های علمی دور و نزدیک، داشته‌ها و دانسته‌های خود را در یک بانک اطلاعاتی جامع می‌ریزند و از تلفیق این دانسته‌ها، علم جامع‌تری با نظریه‌های کامل‌تر سر بر می‌آورند که در نهایت هم همه محققان بنا بر نیاز خود را وارد مرحله آموزش علوم بین‌رشته‌ای، چندرشته‌ای یا فرارشته‌ای نشده است. اگر ما زود به اهمیت این موضوع پی نبریم، قطار علم سرعت می‌گیرد و در این حالت رسیدن به این قطار و سوارشدن بر آن دشوارتر می‌شود. فعالیت در زمینه علوم یکپارچه، مستلزم این است که ما در زمینه آموزش دانشجویان و همچنین استنادی که می‌خواهند علم یکپارچه را تدریس کنند، بیشتر و بهتر

رئیس گروه زمین‌شناسی فرهنگستان علوم

فراور

معیارهای انتخاب پژوهشگران برگزیده در حوزه علوم پایه

میراث ابوریحان برای فرهنگستان

محمد مهدی شیخ‌جباری، مدیرکل پژوهش‌های علمی فرهنگستان علوم

گروه علوم پایه فرهنگستان علوم از سال جاری، اهدای جایزه‌ای را به نام ابوریحان بیرونی به پژوهشگران جوان در حوزه علوم پایه آغاز کرده است. یکی از مهم‌ترین نکات درباره این جایزه، نام‌گذاری آن به نام ابوریحان بیرونی است که تا حدود زیادی نشان‌دهنده اهداف این جایزه نیز هست. ما در عصر طلایی اسلام دانشمندان بزرگ زیادی داشتیم که هرکدام از آنها تأثیرهای بسزایی بر جریان علوم در زمانه خود و پس از آن گذاشتند. افرادی مانند خوارزمی، ابن‌سینا، خیام، رازی و دیگران، هرکدام ویژگی خاص و منحصربه‌فردی داشتند. دراین‌میان، ابوریحان بیرونی یک ویژگی بسیار مهم و برجسته دارد که کمتر به آن پرداخته شده است. ابوریحان در حوزه فعالیت خود از همان روش‌شناسی‌ای استفاده می‌کند که علم تجربی مدرن و نوین امروزی استفاده می‌کند؛ برای مثال ابن‌سینا دانشمند بزرگی است. اما روش‌شناسی فعالیت‌های او در عرصه طب و پزشکی، با روش‌شناسی پزشکی امروز بسیار متفاوت است. (البته این تفاوت الزاماً به معنای بهتربودن روش‌شناسی طب امروزی نیست). اما ابوریحان در حوزه فعالیت‌های علمی خود (که بسیار هم متنوع بود)، از همان روش‌شناسی فیزیک‌دانان و شیمی‌دانان امروزی استفاده می‌کرد. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های فعالیت او آن بود که به مشاهده، بسیار اهمیت می‌داد و بر این باور بود که مدلی علمی‌ای که ما می‌سازیم باید برای توصیف جهان بیرون مناسب باشد. همچنین روش کار او برای ثبت داده‌ها نیز بسیار جالب بود. برای آنکه اهمیت ابوریحان را بیشتر یادآور شویم، فقط به این نکته اشاره می‌کنم که چند سده پیش از ابوریحان، دانشمندان غرب که می‌خواستند از تاریکی قرون وسطی بیرون بیایند و رنسانس را شکل دهند، کم‌کم به این فکر می‌افتند که با این دیدگاه، به بررسی طبیعت بپردازند. البته حدود ۲۰۰سال هم طول کشید تا این دیدگاه مستقر و تثبیت شود، اما همه مورخان با توجه به اسنادی که باقی مانده است (و نه صرفاً بر مبنای تعصب و ملی‌گرایی)، بر این باورند که ابوریحان این روش‌شناسی علمی را به‌کار می‌برده و نتایج فعالیت‌های او هم به شکل ثبت‌شده در دسترس است. پس از این جهت، نام‌گذاری یک جایزه برای برگزیدگان علوم پایه، نام‌گذاری بسیار مناسبی است.

این جایزه با عنوان پژوهشگر برتر اهدا شد؛ پس مهم‌ترین عامل برای انتخاب این برگزیدگان، تأثیر، نمود و خوش‌نامی در عرصه پژوهش بود. ما برای انتخاب این افراد، علاوه‌بر معیارهای کمی، مانند تعداد مقالات منتشرشده، به کیفیت مقالات و تأثیر، نمود و جایگاه بین‌المللی این مقالات و پژوهش‌ها در آن شاخه علمی خاص، توجه ویژه کردیم. البته برای بررسی دقیق این تأثیرها و نمود بین‌المللی، علاوه بر معیارهای کمی، مانند تعداد ارجاعات و ضریب تأثیر مجله مد نظر، کیفیت مقالات را نیز بررسی کردیم.

بر برخی از موارد، پژوهشگران در عرصه‌های دیگر، مانند انتشار کتاب یا راه‌اندازی آزمایشگاه نیز فعالیت داشته‌اند و ما برای این موارد نیز امتیازهای ویژه‌ای در نظر گرفتیم. تعداد دانشجویان فوق‌لیسانس و دکتری که یک پژوهشگر راهنمایی‌شان کرده، همچنین نسان‌ها و افتخارهای کسب‌شده قبلی مانند جوایز ملی و بین‌المللی هم در این انتخاب‌ها تأثیرگذار بود.

یکی از مواردی که این‌گونه انتخاب‌ها مطرح می‌شود، بنیادی یا کاربردی‌بودن پژوهش‌هاست. در ابتدا یادآور می‌شوم این جایزه را گروه علوم پایه فرهنگستان علوم به پژوهشگران علوم پایه اهدا می‌کند و بالطبع پژوهش‌های پایه‌ای (شاید به تسامح به معنای بنیادی‌بودن) وزن بیشتری داشت. برخی بر این باورند که با توجه به اهمیت علوم پایه، باید به پژوهش‌های بنیادی بیشتر توجه کنیم، اما برخی دیگر نیز استدلال می‌کنند علم و پژوهش‌های علمی، باید گری از مشکلات کشور و مردم باز باشد. پس باید به پژوهش‌های کاربردی بیشتر اهمیت دهیم. متأسفانه در جامعه امروزه ما دوگانه‌ای به نام دوگانه «کاربردی یا بنیادی» تبلیغ می‌شود که برخی از مسئولان و در پی آنها رسانه‌ها، به آن دامن می‌زنند. به نظر من این دیدگاه غلطی است که ما بخواهیم این دو گرایش در عرصه پژوهش را در مقابل هم قرار دهیم. هرکدام از این موارد باید وجود داشته باشد و هیچ‌کدام از اینها، نه‌تنها جدی از دیگری را ترک نمی‌کند، بلکه مکمل و لازم و ملزوم یکدیگرند. باید توجه داشت قرار نیست همین امروز یا فردا، از پژوهش‌های علوم پایه، فناوری یا تکنولوژی تازه‌ای پدید آید. اگر امروزه همه توش‌وتوان خود را صرف پژوهش‌های کاربردی کنیم، باید مطمئن باشیم در آینده نزدیک، دست ما از مبانی نظری پژوهش‌های کاربردی خالی می‌شود؛ یعنی اگر امروزه همه تلاش ما این باشد که دستاوردهای پژوهش‌های بنیادی خود را به فناوری و کاربرد تبدیل کنیم، در آینده نزدیک، دستان خالی می‌شود؛ چراکه به قدر کافی به پژوهش‌های بنیادی (که مولد علوم دیگر است). اهمیت ندادیم. پس هرکدام از این موارد در جای خود لازم و ضروری است، اما اینکه بگوییم چون می‌خواهیم از پژوهش‌های کاربردی حمایت کنیم، پس از پژوهش‌های بنیادی غفلت کنیم، به باور این‌جانب، آدرس غلط‌دادن است. نکته مهم در این مورد، توجه مناسب و درخور به هر یک از این دو، در سیاست‌گذاری‌های علمی است که چگونه و به چه روشی از هرکدام از این بخش‌ها حمایت کنیم.

اعتبار یک جایزه علمی، بیشتر مبتنی بر اعتبار برگزیدگان، داوران و همچنین اهمیت موضوع است و نه الزاماً بخش مادی داوران. مطابق اساس‌نامه، جایگاه فرهنگستان علوم در تأثیرگذاری بر روند علمی کشور بیشتر از طریق مشورت‌دادن به سیاست‌گذاران علمی در سیاست‌گذاری‌هاست، به بیان دیگر فرهنگستان علوم بازوی مشورتی برای سیاست‌گذاران علمی کشور است. هدف اصلی فرهنگستان علوم تثبین جایگاه و اهمیت علوم در جامعه و برای مسئولان و در برنامه‌های راهبردی کشور است. اعطای جایزه ابوریحان نیز در همین راستا و به‌منظور تشویق پژوهشگران برتر و ارتقای جایگاه علوم در کشور صورت می‌گیرد، اما باید دانست فرهنگستان جایگاه اجرایی ندارد و در نتیجه نمی‌تواند برای برگزیدگان، امکانات چندان چشمگیری فراهم آورد. البته با این همه طبق توافق فرهنگستان با صندوق حمایت از پژوهشگران (که به تازگی به بنیاد علم ایران تغییر نام داده است)، قرار است پژوهانه‌ای در حد ۱۰ یا ۲۰میلیون تومان به برگزیدگان اهدا شود تا طرح‌های پژوهشی و تحقیقاتی خود را ادامه دهند.

رئیس گروه فیزیک فرهنگستان علوم